

De beoordeling van opbrengsten in het basisonderwijs

Inhoud

1	Waarom zijn leerresultaten belangrijk?	5
2	Uitgangspunten bij de beoordeling van de leerresultaten	7
3	Eindresultaten	9
4	Tussenresultaten	13
5	Doorstroom binnen de school	14
6	Ontwikkeling van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften	16
7	Sociale competenties van leerlingen	20
8	Bijzondere omstandigheden	21
9	Wanneer doet de inspectie onderzoek op school?	23
10	Publicatie van de resultaten	24
11	Ontwikkelingen bij de beoordeling van opbrengsten	25
12	Meer informatie	27

Wat zijn leerresultaten en wat zijn opbrengsten?

Onder **leerresultaten** verstaat de inspectie de prestaties van leerlingen op bijvoorbeeld een toets of observatie-instrument. De inspectie beoordeelt niet de leerresultaten van individuele leerlingen, maar van een groep leerlingen en van de school als geheel.

Onder **opbrengsten** verstaat de inspectie niet alleen de cognitieve prestaties van leerlingen, maar ook de sociale competenties van leerlingen en het vermogen van een school om leerlingen vast te houden en zonder vertraging of schooluitval door hun schoolloopbaan te leiden.

Toezicht voor goed onderwijs

Elk kind heeft recht op goed onderwijs. Leerlingen en ouders moeten erop kunnen vertrouwen dat het onderwijs op een school goed is. Het schoolbestuur is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs op zijn scholen en moet zich daarover verantwoorden. Hierbij gaat het om de kwaliteit in brede zin: krijgen alle leerlingen onderwijs van voldoende kwaliteit, voldoen scholen aan wet- en regelgeving en hebben ze hun financiën op orde?

De Inspectie van het Onderwijs houdt hierop toezicht. Daarnaast rapporteert ze gevraagd en ongevraagd over ontwikkelingen binnen het onderwijs, met als doel het onderwijs als geheel te verbeteren. Deze brochure beschrijft op hoofdlijnen de manier waarop de inspectie de opbrengsten in het basisonderwijs beoordeelt. Er wordt ingegaan op het belang van de leerresultaten en de manier waarop deze worden beoordeeld. Ook komt een aantal bijzondere omstandigheden aan bod.

Alle details over de beoordeling van de opbrengsten en de normering kunt u vinden in de notitie 'Analyse en waarderings van opbrengsten primair onderwijs'. U kunt de notitie downloaden van de website van de Inspectie van het Onderwijs: www.onderwijsinspectie.nl.

De hoofdinspecteur primair onderwijs en expertisecentra,

Leon Henkens
februari 2012

1 Waarom zijn leerresultaten belangrijk?

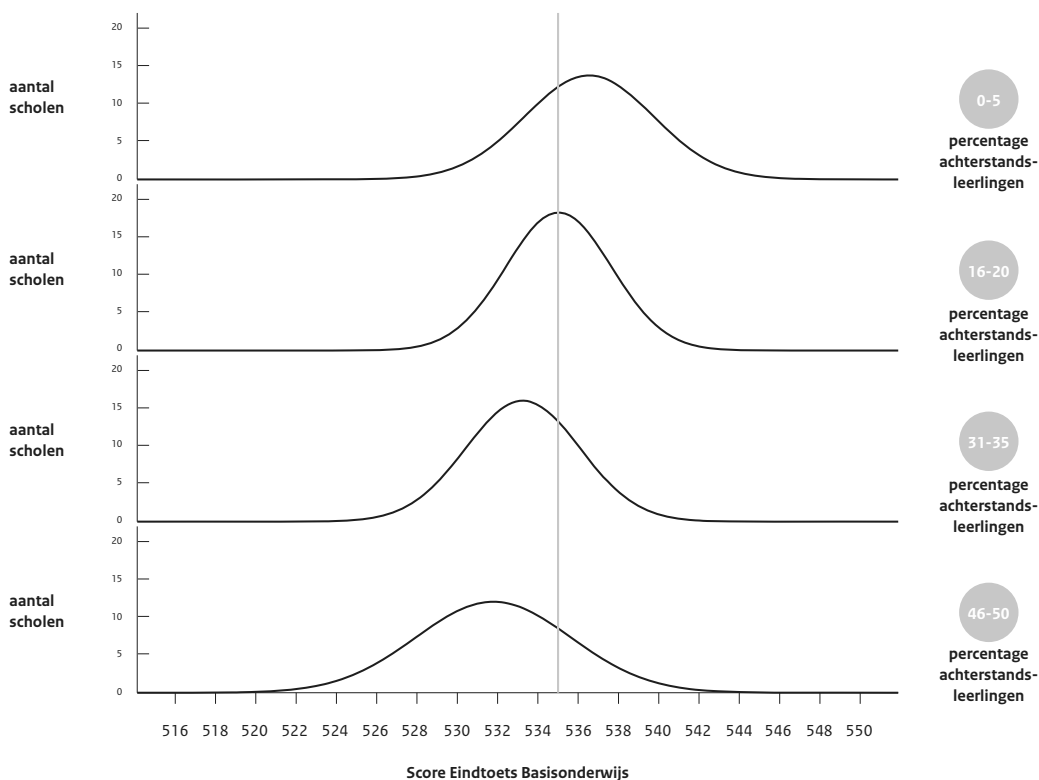
De opdracht van het onderwijs is alle leerlingen te helpen zich zo goed mogelijk te ontwikkelen. Hoe leerlingen presteren hangt voor een belangrijk deel af van de kwaliteit van de school waar ze op zitten. Scholen verschillen namelijk sterk in de mate waarin ze er in slagen leerlingen goed te laten presteren. De inspectie heeft hierover in 2009 een brochure uitgebracht: 'School, maak het verschil!'.

De prestaties van leerlingen voor de basisvaardigheden taal en rekenen bepalen in belangrijke mate hun schoolloopbaan. Taal en rekenen hebben daarom een centrale plaats in het toezicht van de inspectie.

Scholen verschillen – ook bij een vergelijkbare leerlingenpopulatie – sterk in de taal- en rekenprestaties die ze met hun leerlingen aan het einde van de basisschool bereiken. Om dit te laten zien zijn voor vier groepen van scholen met vergelijkbare leerlingenpopulaties de gemiddelde scores op de Cito Eindtoets in beeld gebracht (figuur 1).

Voor de scores is steeds een representatieve groep van honderd scholen met vergelijkbare percentages achterstandsleerlingen gebruikt. De scores geven de verschillen weer van de schoolscores binnen deze groepen.

Figuur 1. Voorbeeld van een opbrengstenoordeel 2011 (gebaseerd op resultaten behaald in 2008, 2009 en 2010)

De lichtblauwe lijn geeft de gemiddelde schoolscore op de Eindtoets Basisonderwijs aan.

De figuur laat zien dat scholen met veel achterstandsleerlingen gemiddeld lager presteren dan scholen zonder achterstandsleerlingen. Zo ligt de top van de onderste curve – scholen met veel gewichtenleerlingen – links van de lichtblauwe lijn. De top van de bovenste curve – scholen met geen tot weinig gewichtenleerlingen – ligt duidelijk rechts van de lichtblauwe lijn.

In de figuur is eveneens zichtbaar dat er scholen zijn met veel achterstandsleerlingen die het duidelijk beter doen dan scholen met weinig achterstandsleerlingen. Scholen met weinig achterstandsleerlingen presteren soms ruim onder het gemiddelde van scholen met veel achterstandsleerlingen. Het maakt voor de leerresultaten van leerlingen dus veel uit op welke school ze zitten.

2 Uitgangspunten bij de beoordeling van de leerresultaten

2.1 Betrouwbare, valide en adequaat genormeerde toetsen

De inspectie verwacht dat scholen gebruik maken van betrouwbare, valide en adequaat genormeerde toetsen. Alleen gegevens van toetsen die schoolvorderingen meten, worden gebruikt, geen gegevens van bijvoorbeeld intelligentietests.

2.2 Alle leerlingen tellen mee

De inspectie gaat ervan uit dat de leerresultaten van alle leerlingen door de school worden gevolgd.

2.3 Normen: onder- en bovengrenzen

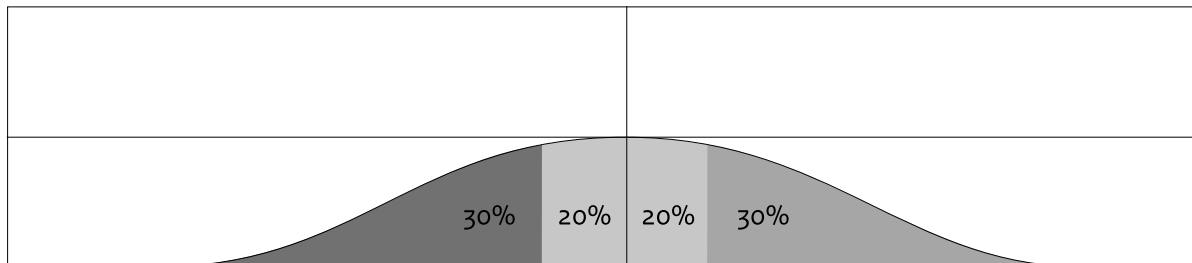
Om te beoordelen of de leerresultaten van leerlingen op een school 'aan de maat' zijn, worden ze vergeleken met de leerresultaten op scholen met een vergelijkbare leerlingenpopulatie (ongeveer hetzelfde percentage gewogen leerlingen). Dit doet de inspectie om scholen zo fair mogelijk te beoordelen.

Bij de beoordeling van leerresultaten gebruikt de inspectie doorgaans relatieve normen. Zij gebruikt een ondergrens als norm voor het bepalen van het oordeel: voldoende/onvoldoende. Deze ondergrens ligt ongeveer 20 procent (een halve standaarddeviatie) onder het landelijk gemiddelde van scholen met een vergelijkbare leerlingenpopulatie. De ondergrens is een **minimumniveau** voor de leerresultaten en niet een gewenst niveau of een streefniveau. De bovengrens ligt ongeveer 20 procent boven het landelijk gemiddelde van scholen met een vergelijkbare leerlingenpopulatie.

Als een school een gemiddelde toetsscore onder de ondergrens heeft (de 'roze staart' in figuur 2.3), worden de leerresultaten als onvoldoende beoordeeld. Als de gemiddelde toetsscore op of boven de bovengrens ligt (de 'groene staart' in figuur 2.3), worden de leerresultaten als 'goed' beoordeeld.

Alleen voor scholen die de Cito Eindtoets afnemen, wordt met ingang van het schooljaar 2011/2012 een aangepaste beoordelingssystematiek gebruikt (zie hoofdstuk 3).

Figuur 2.3. Voorbeeld van de ondergrens, bovengrens en het landelijk gemiddelde bij toetsscores

2.4 Beoordeling over meerdere schooljaren en toetsen

De inspectie wil een zo stabiel mogelijk oordeel uitspreken. Eén zwakke jaargroep leerlingen kan een vertekend beeld geven van de opbrengsten van de school. Daarom kijkt de inspectie bij de beoordeling van de eindresultaten naar ten minste drie jaargroepen (cohorten). Bij de beoordeling van de tussenresultaten kijkt ze naar ten minste vijf toetsen die in verschillende leerjaren, maar wel in één schooljaar, zijn afgenomen. Daarnaast gaat de inspectie ervan uit dat een school zich in principe elk jaar met behulp van dezelfde toetsen verantwoordt.

3 Eindresultaten

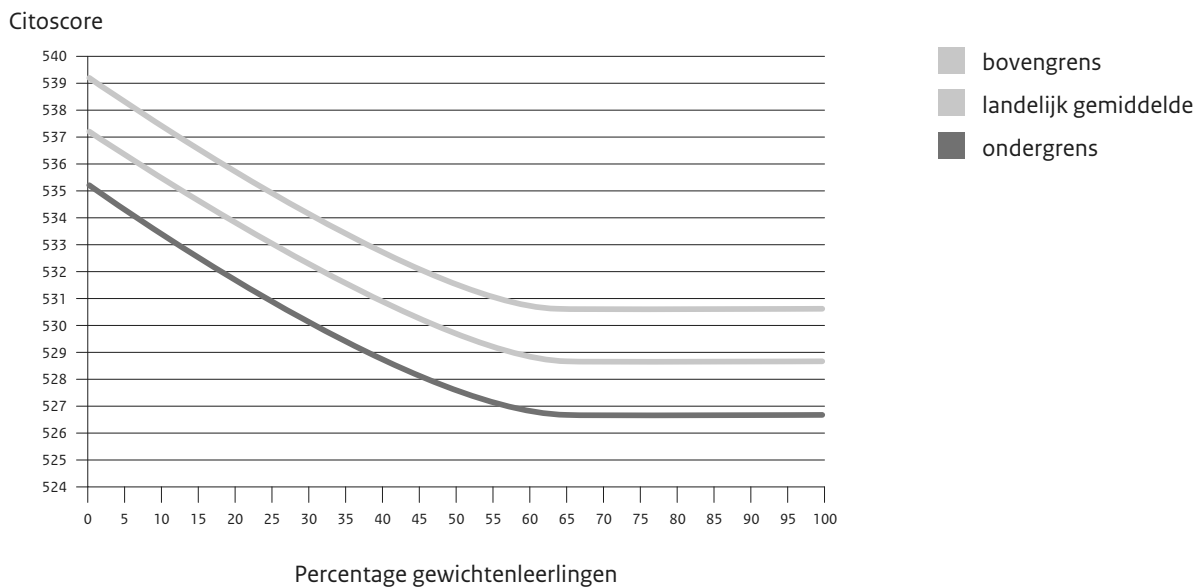
De meeste scholen verantwoorden zich over hun eindresultaten na acht jaar basisonderwijs met de Cito Eindtoets. De inspectie kan daarnaast de eindresultaten beoordelen met het Schooleindonderzoek en het Drempelonderzoek 678. Als geen van deze toetsen wordt afgenomen, kijkt de inspectie naar de toetsen uit het leerlingvolgsysteem (rekenen en wiskunde en begrijpend lezen) van groep 8.

Bij de beoordeling van de eindresultaten vergelijkt de inspectie de leerresultaten van de school met die van scholen met een vergelijkbare leerlingenpopulatie (zie hoofdstuk 2).

3.1 Nieuwe systematiek

Met ingang van het schooljaar 2011/2012 geldt voor de beoordeling via de Cito Eindtoets een aangepaste systematiek. De nieuwe systematiek wordt geïllustreerd in figuur 3.1.

Figuur 3.1 De ondergrens, bovengrens en het landelijk gemiddelde bij verschillende percentages gewichtenleerlingen

Op basis van de schoolscores van ongeveer zesduizend basisscholen uit de periode 2009-2011 is de gemiddelde schoolscore (groene lijn) berekend voor scholen met verschillende percentages gewogen leerlingen. Per procentpunt schoolgewicht zijn de ondergrens (roze lijn) en bovengrens (blauwe lijn) bepaald.

Voor scholen heeft deze nieuwe systematiek een aantal voordelen:

- **De systematiek is gelijk voor zowel kleine als grote scholen.** Voor kleine scholen (minder dan tien leerlingen in groep 8) blijft wel gelden dat (waar nodig) de resultaten over vijf jaar in plaats van over drie jaar worden bekeken.
- **De onder- en bovengrenzen worden niet meer jaarlijks aangepast.** Cito heeft ervoor gezorgd dat de resultaten van opeenvolgende jaren vergelijkbaar zijn. Als volgend jaar een hogere schoolscore wordt gerealiseerd, betekent dit dus dat de leerlingen van die groep een grotere vaardigheid hebben bereikt dan die van het jaar daarvoor.
- **De systematiek is transparanter.** De zogenaamde 'ruwe' schoolscores worden gebruikt. Hierdoor is omrekening naar een gecorrigeerde standaardscore niet meer nodig. Deze omrekening konden scholen zelf niet doen en was daarom voor hen niet transparant.
- **Bij het bepalen van de onder- en bovengrenzen van de eindresultaten houdt de inspectie rekening met de leerlingenpopulatie.** Dit gebeurt via het schoolgewicht (het percentage gewogen leerlingen van een school), waarbij de opleiding van ouders de bepalende factor is. Het is plausibel dat scholen voor 1.2-leerlingen meer inspanning moeten verrichten om hen tot eenzelfde resultaat op de eindtoets te brengen als voor 0.3-leerlingen. Hoe die extra inspanning gewogen moet worden in relatie tot de leerresultaten, is echter lastig te bepalen. Bovendien groeien de landelijk gemiddelde scores op de eindtoets voor 0.3- en 1.2-leerlingen steeds meer naar elkaar toe. Om deze redenen maakt de inspectie voor het bepalen van het schoolgewicht in het kader van de opbrengstbeoordeling geen onderscheid tussen 0.3- en 1.2-leerlingen.
- **Elke school kan zelf bepalen waar ze staat ten opzichte van scholen met een vergelijkbare leerlingenpopulatie.** Op basis hiervan kunnen scholen zichzelf betere doelen stellen voor hun leerresultaten.

3.2 Beslisregel

De inspectie kijkt bij het beoordelen van de eindresultaten niet alleen naar het laatste schooljaar, maar naar de laatste drie opeenvolgende schooljaren (leerlingcohorten). Bij kleine scholen (minder dan tien leerlingen in groep 8) kan zij zelfs de eindresultaten van vijf opeenvolgende schooljaren betrekken. De volgende oordelen/waarderingen zijn mogelijk:

Resultaat	Oordeel
De gemiddelde leerresultaten liggen in <u>elk</u> van de drie opeenvolgende schooljaren op of boven de bovengrens.	Goed
De gemiddelde leerresultaten liggen in drie opeenvolgende schooljaren ten minste één keer op of boven de ondergrens en ten minste één keer onder de bovengrens.	Voldoende
De gemiddelde leerresultaten liggen in <u>elk</u> van de drie opeenvolgende schooljaren onder de ondergrens.	Onvoldoende
In uitzonderlijke gevallen geeft de inspectie geen oordeel over de eindresultaten.	Niet te beoordelen

Voor alle duidelijkheid: een onvoldoende op de leerresultaten leidt niet automatisch tot het oordeel 'zwak' of 'zeer zwak'. Wel voert de inspectie een onderzoek uit op de school, waarbij ook de procesindicatoren worden onderzocht.

Pas na dat onderzoek beoordeelt de inspectie of de school zwak of zeer zwak is.

3.3 Bijzondere omstandigheden

Bij de beoordeling van de eindresultaten kunnen bijzondere omstandigheden een rol spelen, waardoor van de standaard beoordelingsprocedure moet worden afgeweken. Dit is bijvoorbeeld het geval als leerlingen recent op de school zijn ingestroomd of als er weinig leerlingen in groep 8 zitten. Hier leest u meer over in hoofdstuk 8.

3.4 Overgangsregeling

Bij de introductie van de aangepaste beoordelingssystematiek is voor sommige scholen die de Cito Eindtoets gebruiken een **overgangsregeling** getroffen voor 2011/2012. Deze overgangsregeling geldt voor scholen waarvan de schoolscore in 2009/2010 en 2010/2011 onder de ondergrens lag.

Als de schoolscore voor deze scholen in 2012 volgens de nieuwe beoordelingswijze onder de ondergrens komt te liggen, geldt voor hen de oude systematiek. Als de eindopbrengsten op dan wel boven de ondergrens liggen, krijgt de school voor 2012 een voldoende. De overgangsregeling wordt naar verwachting voor enkele tientallen scholen toegepast.

4 Tussenresultaten

De basisschool brengt leerlingen basisvaardigheden bij die de sleutel vormen voor het succesvol verloop van hun verdere schoolcarrière. De inspectie vindt het daarom belangrijk om ook zicht te hebben op de tussentijdse leerresultaten van leerlingen voor de vakken taal en rekenen.

4.1 Toetsen

De inspectie beoordeelt de leerresultaten tijdens de schoolperiode aan de hand van de leerresultaten op de volgende toetsen:

- technisch lezen in groep 3 en groep 4
- rekenen en wiskunde in groep 4 en groep 6
- begrijpend lezen in groep 6

Deze toetsen gaan na of leerlingen noodzakelijke vaardigheden beheersen op belangrijke momenten in de basisschoolperiode. In groep 3 en 4 leren leerlingen technisch lezen. Deze vaardigheid hebben ze nodig bij bijna alle andere vakken. In groep 4 staan de basisvaardigheden in het rekenonderwijs centraal en in groep 6 wordt de overstap gemaakt naar complexere, wiskundige principes. Ook deze vaardigheden zijn van groot belang in latere schooljaren. Verder moet in groep 6 het niveau van begrijpend lezen hoog genoeg zijn, omdat leerlingen anders moeite hebben met de zaakvakken, zoals geschiedenis en aardrijkskunde.

4.2 Beslisregel

Bij de beoordeling kijkt de inspectie naar de leerresultaten van **alle leerlingen** in hetzelfde leerjaar. Daarnaast moeten de te beoordelen toetsen allemaal **in hetzelfde schooljaar** zijn afgenomen. Indien leerlingen een toets op een ander niveau hebben gemaakt, kan de inspectie waar nodig rekening houden met bijzondere omstandigheden (zie hoofdstuk 8).

Resultaat	Oordeel
De gemiddelde leerresultaten liggen voor meer dan de helft van de toetsen op of boven de norm.	Voldoende
De gemiddelde leerresultaten liggen voor meer dan de helft van de toetsen onder de norm.	Onvoldoende
In uitzonderlijke gevallen geeft de inspectie geen oordeel over de tussenresultaten.	Niet te beoordelen

5 Doorstroom binnen de school

De inspectie gaat ervan uit dat leerlingen in acht jaar de basisschool kunnen doorlopen. De wettelijke basis voor de beoordeling van de doorstroom van leerlingen ligt in de verblijfsduur in het primair onderwijs van – in beginsel – acht jaar en het bevorderen van de continue ontwikkeling (WPO).

5.1 Beslisregel

De inspectie baseert het oordeel over de doorstroom van leerlingen uitsluitend op de doorstroom in groep 3 tot en met 8.

Als in groep 3 tot en met 8 gemiddeld over de laatste twee schooljaren 3 procent of minder van de leerlingen blijft zitten, is het oordeel voldoende. Leerlingen die langer ‘kleuteren’ worden dus niet bij dit oordeel betrokken. Het oordeel onvoldoende wordt alleen gegeven als de school meer dan 3 procent zittenblijvers heeft en dit onvoldoende kan worden onderbouwd vanuit het schoolbeleid.

Resultaat	Oordeel
Het gemiddelde percentage leerlingen dat de laatste twee schooljaren in groep 3 tot en met 8 is blijven zitten is 3 procent of minder OF meer dan 3 procent, maar de school kan zich hierover vanuit specifiek beleid verantwoorden.	Voldoende
Het gemiddelde percentage leerlingen dat de laatste twee schooljaren in groep 3 tot en met 8 is blijven zitten is meer dan 3 procent. De school kan zich hierover onvoldoende vanuit specifiek beleid verantwoorden.	Onvoldoende

5.2 Schoolbeleid

De inspectie verwacht dat de school kan aantonen dat de verlenging van de schoolloopbaan voortkomt uit schoolbeleid dat erop gericht is de betreffende leerlingen beter toe te rusten voor het vervolgonderwijs. Dit kan aan de hand van onder meer handelingsplannen of individuele leerlijnen en is bijvoorbeeld het geval bij schakelklassen.

5.3 Kleutergroepverlenging

Hoewel het aantal leerlingen met kleutergroepverlenging niet betrokken wordt bij de beoordeling van de doorstroming op de school, kijkt de inspectie hier wel naar. De inspectie verwacht van scholen dat zij goede argumenten hebben wanneer zij leerlingen een verlengde kleuterperiode geven.

De inspectie spreekt van kleutergroepverlenging indien een leerling op de teldatum van 1 oktober in groep 3 zeven jaar of ouder is en groep 3 voor de eerste keer doet. Bij de berekening van het percentage kleutergroepverlenging laat de inspectie zittenblijvers in groep 3 dus buiten beschouwing.

Wanneer het percentage kleutergroepverlengers hoog is, bespreekt de inspecteur dit met de school. Dat gebeurt in ieder geval op scholen waar de (inmiddels irrelevante) datum van 1 oktober als vaststaande datum voor de overgang naar groep 3 wordt aangehouden. Ook wanneer er geen beleid is voor de doorstroming van groep 1 naar 2 en van groep 2 naar 3 wordt dit besproken.

6 Ontwikkeling van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften zijn bijvoorbeeld leerlingen met:

- een indicatie voor speciaal (basis)onderwijs;
- leerlinggebonden financiering (rugzakje);
- een verwachte uitstroom naar praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs;
- cognitieve of sociaal-emotionele belemmeringen (indicatie voor leerwegondersteuning).

6.1 Individuele leerlijn

Bij de beoordeling van de ontwikkeling van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften betreft de inspectie alle leerlingen in groep 8 met een eigen leerlijn voor een of meerdere vakgebieden. Een school moet kunnen aantonen dat een leerling niet kan meedoen aan het reguliere curriculum. Dit kan bijvoorbeeld met een psychologisch en/of didactisch onderzoek. Ondanks de inspanningen van de school is het niet gelukt deze leerlingen bij de groep te houden, zelfs niet met een minimumprogramma.

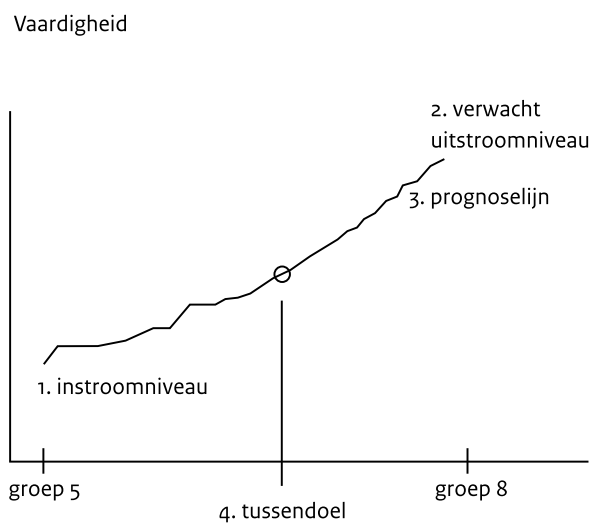
De inspectie beoordeelt of deze leerlingen voldoende leervorderingen boeken. Dit is alleen mogelijk als de school:

- een (voldoende ambitieus) ontwikkelingsperspectief (eindniveau) heeft vastgesteld;
- dit heeft uitgewerkt met tussendoelen;
- de ontwikkeling van de leerlingen volgt aan de hand van deze tussendoelen;
- er ten minste twee tussentijdse evaluaties hebben plaatsgevonden.

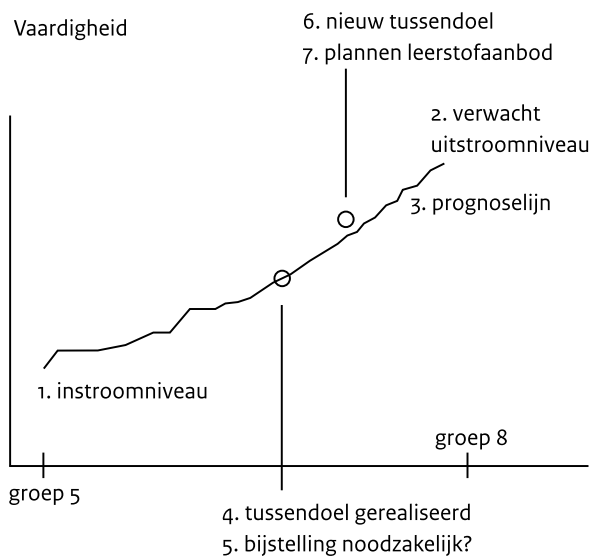
Dit is weergegeven in figuur 6a en 6b.

De kwaliteit van de eigen leerlijnen maakt **geen** deel uit van de beoordeling van de opbrengsten.

Figuur 6a. Voorbeeld van een ontwikkelingsperspectief

Figuur 6b. Voorbeeld van een ontwikkelingsperspectief dat bijgesteld kan worden

6.2 Beslisregel

De ontwikkeling van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften wordt als volgt beoordeeld:

Resultaat	Oordeel
80 procent of meer van de leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften heeft de gestelde (tussen)doelen behaald.	Voldoende
Minder dan 80 procent van de leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften heeft de gestelde (tussen)doelen behaald. OF De school heeft voor de leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften geen ontwikkelingsperspectief opgesteld op grond waarvan de leerresultaten te beoordelen zijn.	Onvoldoende
De school heeft geen leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. OF De school beschikt voor de leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften over een voldoende ambitieus ontwikkelingsperspectief en over tussendoelen, maar er hebben minder dan twee tussenevaluaties plaatsgevonden waardoor de leerresultaten nog niet kunnen worden beoordeeld.	Niet te beoordelen

6.3 Ontwikkelingsperspectief

Omdat het 'ontwikkelingsperspectief' in het basisonderwijs nog geen gangbaar en eenduidig fenomeen is, wordt het alleen beoordeeld voor leerlingen uit groep 8 die door de school voor een of meer vakken zijn losgekoppeld van het reguliere curriculum van de groep waarvan zij deel uitmaken.

7 Sociale competenties van leerlingen

De inspectie verwacht van scholen dat zij aandacht geven aan de sociale competenties van hun leerlingen. Hieronder worden verstaan:

- sociaal-emotionele ontwikkeling (zelfbeeld, zelfstandigheid, regulering van emotie, et cetera);
- sociale vaardigheden (samenwerken, zelfredzaamheid, omgaan met conflicten, et cetera);
- houdingen/vaardigheden om in uiteenlopende situaties succesvol te functioneren (zelfsturing, omgaan met verschillen, democratisch handelen, sociale en maatschappelijke verantwoordelijkheid, moreel kunnen oordelen, et cetera).

7.1 Toetsen

De inspectie beoordeelt in hoeverre de sociale competenties van leerlingen aan het eind van hun schoolloopbaan naar verwachting zijn. Een dergelijk oordeel kan alleen gegeven worden als een school gebruik maakt van SCOL, Viseon of SVL/SAQI voor het meten van sociale competenties. De inspectie sluit voor de beoordeling aan bij de normen en normgroepen van de toetsen zelf.

7.2 Beslisregel

De sociale competenties van leerlingen worden als volgt beoordeeld:

Resultaat	Oordeel
De sociale competenties van leerlingen in groep 8 zijn de laatste drie schooljaren ten minste eenmaal voldoende.	Voldoende
De sociale competenties van leerlingen in groep 8 zijn in de laatste drie opeenvolgende schooljaren onvoldoende.	Onvoldoende
De school gebruikt een ander instrument dan SCOL, Viseon, SVL of SAQI voor het meten van sociale competenties. OF Er zijn onvoldoende gegevens beschikbaar om tot een oordeel te komen.	Niet te beoordelen

8 Bijzondere omstandigheden

De inspectie kan bij de beoordeling van opbrengsten in het basisonderwijs rekening houden met bijzondere omstandigheden, zoals:

- kleine scholen;
- leerlingen die uitstromen naar het voortgezet speciaal onderwijs of het praktijkonderwijs;
- leerlingen die zijn losgekoppeld van het reguliere curriculum;
- leerlingen die sinds kort in Nederland verblijven;
- leerlingen die recent zijn ingestroomd.

8.1 Kleine scholen

De inspectie beoordeelt de eindresultaten op basis van de resultaten van de leerlingen in groep 8 van de afgelopen drie schooljaren (cohorten). Als de resultaten slechts een keer op of boven de ondergrens liggen, en het aantal in de beoordeling betrokken leerlingen minder is dan tien, dan betreft de inspectie de resultaten van groep 7 bij de beoordeling. Als de resultaten van groep 7 onder de ondergrens liggen, dan betreft de inspectie de leerresultaten van een vierde jaargroep 8 bij de beoordeling. Als ook de leerresultaten van deze groep 8 onder de ondergrens liggen, beoordeelt de inspectie het eindresultaat als onvoldoende.

Bij de beoordeling van de tussentijdse resultaten wordt een school als klein beschouwd als een van de groepen 3, 4 of 6 minder dan tien leerlingen heeft op het moment van toetsafname. Op deze scholen kijkt de inspectie ook naar toetsen technisch lezen van groep 5 en rekenen en wiskunde en begrijpend lezen van groep 7. Een extreem laag of extreem hoog scorende leerling kan namelijk een onevenredig groot effect op de gemiddelde score hebben.

8.2 Leerlingen die uitstromen naar het voortgezet speciaal onderwijs of het praktijkonderwijs

Alle leerlingen met een indicatie voor het voortgezet speciaal onderwijs of het praktijkonderwijs worden buiten de beoordeling van de eindresultaten gehouden. Als leerlingen met een indicatie wel hebben deelgenomen aan de toets, herberekent de inspectie het schoolgemiddelde. Daarbij worden de leerresultaten van deze leerlingen buiten beschouwing gelaten.

8.3 Leerlingen die zijn losgekoppeld van het reguliere curriculum

Dit betreft leerlingen met een lgf-, so- of sbo-indicatie die als gevolg van beperktere capaciteiten geheel of gedeeltelijk zijn losgekoppeld van het reguliere curriculum van de groep.

De inspectie sluit de resultaten van deze leerlingen uit bij de beoordeling van de opbrengsten van de school als:

- de leerling een eigen leerlijn voor taal (een of meer van de vakgebieden technisch lezen, spelling, begrijpend lezen) en rekenen heeft, en;
- de school voor deze leerling einddoelen (een ontwikkelingsperspectief) heeft bepaald die voldoende onderbouwd en realistisch zijn, en;
- van deze einddoelen tussendoelen zijn afgeleid, en;
- de school kan aantonen op basis van ten minste twee evaluaties dat de leerling zich op beide vakgebieden naar verwachting ontwikkelt (dus volgens de gestelde doelen).

Het gaat hier dus om uitzonderingsgevallen.

8.4 Leerlingen die sinds kort in Nederland verblijven

In sommige gevallen houdt de inspectie de leerresultaten van leerlingen die sinds kort in Nederland verblijven én het Nederlands onvoldoende beheersen, buiten de beoordeling van de leerresultaten van de school. Dit gebeurt als die leerlingen aan het begin van het schooljaar korter dan vier jaar in Nederland verblijven en om die reden het Nederlands minder goed beheersen.

8.5 Leerlingen die recent zijn ingestroomd

De leerresultaten van leerlingen die nog maar zeer kort op de school zitten, zijn in mindere mate het resultaat van het onderwijs op deze school. Daarom kan de inspectie besluiten de leerresultaten van deze leerlingen buiten beschouwing te laten.

- Leerlingen die in groep 7 of 8 zijn ingestroomd kunnen bij de beoordeling van de **eindresultaten** buiten beschouwing gelaten worden.
- Leerlingen die korter dan een jaar aan de school verbonden zijn, kunnen bij de beoordeling van de **tussentijdse resultaten** buiten beschouwing gelaten worden.

Als de inspectie dit doet, corrigeert zij voor alle leerlingen die dit betreft, en niet alleen voor zwak scorende leerlingen.

9 Wanneer doet de inspectie onderzoek op school?

Jaarlijks voert de inspectie een risicoanalyse voor alle scholen uit. De leerresultaten van de leerlingen aan het eind van de schoolperiode spelen hierbij een grote rol. Deze risicoanalyse leidt niet tot een oordeel over de kwaliteit van het onderwijs, maar tot een inschatting van de risico's.

Als de eindresultaten risico's vertonen, vraagt de inspectie ook de tussenresultaten op. Er volgt een nieuwe inschatting van de risico's, op basis van de eind- en tussenresultaten samen. Schat de inspectie op basis hiervan de risico's minder ernstig in, dan meldt ze dit aan het schoolbestuur en vindt er geen verder onderzoek plaats.

Als scholen wel grote risico's laten zien, bespreekt de inspectie dit met het schoolbestuur. In beginsel voert de inspectie op de scholen een kwaliteitsonderzoek uit. Als daaruit blijkt dat de leerresultaten van een school ver achterblijven bij die van vergelijkbare scholen en/of er tekortkomingen zijn in het onderwijsproces, dan wordt het toezicht geïntensiveerd. In het belang van de leerlingen moeten de resultaten zo snel mogelijk verbeteren.

9.1 Zeer zwakke school

Een school wordt zeer zwak genoemd als de eindresultaten gedurende drie achtereenvolgende jaren onvoldoende zijn en de inspectie daarnaast ziet dat het onderwijsleerproces en/of de zorg en begeleiding op belangrijke punten falen.

De school wordt onder sterk geïntensiveerd toezicht geplaatst en moet binnen een afgesproken termijn verbeteren. Voorheen was dat binnen twee jaar, nu is dat maatwerk. Als verbeteren sneller kan, dan moet het ook sneller.

9.2 Zwakke school

Als de eindresultaten van een school gedurende drie achtereenvolgende jaren onvoldoende zijn, terwijl het onderwijsproces verder geen belangrijke tekortkomingen vertoont, wordt de school zwak genoemd. De inspectie intensificeert het toezicht, want een zwakke school moet zo snel mogelijk verbeteren. De inspectie wil bovendien voorkomen dat de kwaliteit van het onderwijs op een school verslechtert en de school zeer zwak wordt.

Meer informatie over (zeer) zwakke scholen en het toezichtproces leest u in de brochure 'Zwakke en zeer zwakke scholen – zo werkt het'.

10 Publicatie van de resultaten

10.1 Toezichtkaart

De inspectie publiceert gegevens en oordelen over de eindopbrengsten en de tussenopbrengsten alleen via de rapporten van de onderzoeken die op de school plaatsvinden. Dit kunnen kwaliteitsonderzoeken zijn, thematische onderzoeken, onderzoeken voor het Onderwijsverslag of zogenaamde vierjaarlijkse onderzoeken. De rapporten zijn te vinden op de Toezichtkaart van de school. Die vindt u via '[Zoek Scholen](#)' op de website van de inspectie.

De inspectie publiceert jaarlijks het toezichtarrangement (basistoezicht of aangepast toezicht) op de Toezichtkaart. Deze bevat tevens de toezichthistorie van de school: de toezichtarrangementen sinds 2008, het archief en de rapporten sinds 2002.

10.2 Internet Schooldossier

Vanaf april 2011 koppelt de inspectie de gegevens van de tussentijdse toetsen en eindtoetsen (indien beschikbaar) terug aan het bestuur en de school. Via het Internet Schooldossier (ISD) hebben besturen en scholen toegang tot hun eigen gegevens. Op dit moment worden de gegevens over de drie meest recente schooljaren getoond: 2008/2009, 2009/2010 en 2010/2011.

Op schoolniveau staan de resultaten van de eindtoets en de tussentoetsen weergegeven. Het gaat om toetsscores zoals deze door de school zijn aangeleverd in een vragenlijst en/of eindtoetsscores die, met toestemming van het bestuur, zijn aangeleverd door de toetsleverancier. Het bestuur ziet de gegevens van al zijn scholen in een overzicht. Om de resultaten van een bepaalde school te bekijken, selecteert het bestuur een school.

Op deze manier kunnen scholen en besturen zien welke gegevens van hen bij de inspectie bekend zijn en hoe in drie opeenvolgende schooljaren gescoord is op de eindtoets en (indien beschikbaar) de tussentoetsen. Verder zien ze hoe de toetsscore zich verhoudt tot benchmarks, waaronder de inspectienorm, en hoe de school zich heeft ontwikkeld. Scholen die deelnemen aan de verbetertrajecten taal en rekenen van de PO-Raad zien ook hun antwoorden op de door hen ingevulde vragenlijst die deel uitmaakt van dit project (vragen over methoden, onderwijstijd, inhoud verbetertrajecten).

Het is belangrijk om te benadrukken dat het gaat om de door de school en/of de toetsleverancier aangeleverde toetsscores en **niet** om oordelen van de inspectie op basis van deze resultaten.

11 Ontwikkelingen bij de beoordeling van opbrengsten

11.1 Verplichte eindtoets

Het kabinet is voornemens om met ingang van het schooljaar 2012/2013 een eindtoets voor alle basisscholen verplicht te stellen. Voor het speciaal basisonderwijs zal deze naar verwachting verplicht zijn vanaf 2015/2016. De Eindtoets Basisonderwijs van Cito is de basis voor de in te voeren verplichte eindtoets. Na invoering zal de inspectie alleen deze eindtoets nog gebruiken om de leerresultaten van scholen te beoordelen.

11.2 Toegevoegde waarde/leerwinst

Toegevoegde waarde staat voor de schatting van de leerresultaten die toe te schrijven zijn aan de school, nadat rekening is gehouden met het beginniveau en met achtergrondkenmerken van de leerlingen. In 2011 is het ministerie van OCW in samenwerking met de inspectie een programma gestart dat een methodiek moet opleveren om de toegevoegde waarde/leerwinst van scholen te kunnen beoordelen. Als uit onderzoek blijkt dat deze methodiek bijdraagt aan een betere opbrengstbeoordeling van scholen, zal de inspectie deze methodiek in de toekomst in haar toezicht betrekken.

11.3 Correctie voor opleidingsniveau ouders

Bij de beoordeling van de leerresultaten van scholen houdt de inspectie rekening met de achtergrond van de leerlingen: voor scholen met veel leerlingen met hoogopgeleide ouders legt zij de lat hoger dan voor scholen met veel leerlingen met laag opgeleide ouders. De inspectie doet dit door in haar beoordelingssystematiek te corrigeren voor het percentage gewichtenleerlingen op een school.

Omdat de gewichtenregeling vooral het opleidingsniveau van lager opgeleide ouders in beeld brengt, start de inspectie in 2012 een verkenning om na te gaan of een nauwkeuriger bepaling van het opleidingsniveau van hoger opgeleide ouders een betere ondergrens oplevert voor de groep scholen met weinig of geen gewichtenleerlingen.

11.4 Referentieniveaus

Sinds 1 augustus 2010 moeten scholen voor primair onderwijs hun onderwijs verzorgen op basis van de referentieniveaus voor taal en rekenen. Hiermee kunnen de leerprestaties van leerlingen eenduidig en transparant worden vastgelegd. Zodra de centrale eindtoets is ingevoerd in het primair onderwijs én deze inhoudelijk is aangepast aan de referentieniveaus, betreft de inspectie het beheersingsniveau op deze eindtoets in haar beoordeling van de eindresultaten.

11.5 Passend onderwijs

Passend onderwijs leidt ertoe dat leerlingen die nu in het speciaal basisonderwijs of het speciaal onderwijs zitten, straks vaker in het reguliere basisonderwijs zitten. Binnen het (verplichte) samenwerkingsverband dienen scholen afspraken te maken over hoe en waar leerlingen die extra zorg nodig hebben, deze zorg krijgen. De inspectie zal met haar opbrengstbeoordeling aansluiten bij het toekomstig wettelijke kader.

11.6 Sociale opbrengsten

Niet alleen prestaties voor taal en rekenen zijn belangrijk. Dat wordt bijvoorbeeld duidelijk in kerndoelen gericht op 'Oriëntatie op jezelf en de wereld'. De inspectie let daarom ook op de sociale competenties van leerlingen (hoofdstuk 7). De gevolgde werkwijze kent echter beperkingen: veel scholen beschikken niet over toetsen die voor dat doel gebruikt kunnen worden. De inspectie oriënteert zich daarom, in samenwerking met het onderwijsveld, op mogelijkheden om de sociale opbrengsten van onderwijs in de toekomst beter zichtbaar te maken.

11.7 Ontwikkelingsperspectief

Onder regie van de PO-Raad wordt een brochure gemaakt waarin het werken met ontwikkelingsperspectieven verder wordt uitgewerkt voor het basisonderwijs, het speciaal basisonderwijs en het speciaal onderwijs. Zodra de brochure gereed is, betreft de inspectie deze bij het beoordelen van de ontwikkeling van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

12 Meer informatie

Inspectie van het Onderwijs

Op de website van de inspectie kunt u onder meer de notitie 'Analyse en waarderings van opbrengsten primair onderwijs' en het Toezichtkader po/vo 2011 downloaden. U vindt informatie over de werkwijze van de inspectie en kunt via 'Zoek Scholen' het inspectierapport van uw school inzien. Via de optie 'uitgebreid zoeken' kunt u verschillende selecties van scholen maken. Bijvoorbeeld op bestuur, gemeente, denominatie of kwaliteit. Het is ook mogelijk een abonnement te nemen op de publicaties en nieuwsbrieven die de inspectie uitbrengt.

Rijksoverheid - Onderwijs

Onder '[Onderwijs en Wetenschap](#)' vindt u informatie over onder meer schoolvakanties, wet- en regelgeving, leerplicht en zittenblijven. Ook leest u het laatste nieuws over Passend onderwijs. Tot slot kunt u zich [abonneren](#) op de nieuwsbrief Primair Onderwijs van het ministerie van OCW.

Postbus 51

Postbus 51 geeft informatie over de wet- en regelgeving van de Rijksoverheid. Heeft u een vraag aan de Rijksoverheid? Neem dan contact op met Postbus 51. Dit kan telefonisch (0800-8051) of via het [contactformulier](#).

Informatiepunt 5010

Ouders die vragen hebben over onderwijs (pesten, ouderbijdrage, leerplicht, leerproblemen, et cetera) kunnen contact opnemen met het [Informatiepunt 5010](#). Dit geldt ook voor ouders die deel uitmaken van de oudergeleding van de medezeggenschapsraad, de oudercommissie of de ouderraad. Een vraag stellen kan telefonisch (0800-5010) of per e-mail.

Colofon

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730 | 3500 GS Utrecht
www.onderwijsinspectie.nl

2012-01 | gratis
ISBN: 978-90-8503-184-0
Postbus 51-nummer: 22BR2009G034

Een exemplaar van deze brochure kunt u
downloaden via www.onderwijsinspectie.nl

© Inspectie van het Onderwijs | februari 2012